

Sygn. akt I PK 295/03

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 5 lutego 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa L. Z.

przeciwko Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
we W.

o wynagrodzenie,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 5 lutego 2004 r.,

kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w L.

z dnia 27 lutego 2003 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w L. pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2002 r. Sąd Rejonowy w L. oddalił powództwo L. Z. przeciwko Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we W. o zasądzenie tytułem nagrody z zysku bilansowego za lata 1999 i 2000 kwoty w łącznej wysokości 14.379 zł wraz z odsetkami.

Sąd ten ustalił, że L. Z. był zatrudniony w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w L. do 31 grudnia 1998 r. na stanowisku inspektora, zaś od 1 stycznia 1999 r., z uwagi na włączenie tego Funduszu do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we W., na zasadzie art. 23¹ KP stał się pracownikiem pozwanego.

Sąd ustalił nadto, że obowiązujący w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska w L. regulamin wynagradzania „Zasady wynagradzania pracowników Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w L.”, określający, między innymi, tryb przyznawania i wypłacania nagród z zysku, w swej pierwotnej treści w §5 ust. 2 stanowił, iż pracownik może uczestniczyć w nagrodach z zysku bilansowego, jeżeli zostaną one określone w uchwale Rady Nadzorczej Funduszu o jego podziale, bez sprecyzowania warunków i trybu przyznawania nagród z zysku, która to kwestia pozostawiona była wyłącznej kompetencji Rady Nadzorczej Funduszu. Po wprowadzeniu zmian, zgodnie z § 4 ust. 3 tych zasad w brzmieniu obowiązującym od 7 października 1998 r. pracownik uczestniczył także w nagrodach z zysku bilansowego. Wysokość nagród stanowił odpis wynoszący 10% zysku bilansowego, nie więcej niż 25% zrealizowanych wynagrodzeń w roku bilansowym odnoszonych do składników wymienionych w ust. 1 pkt 1-3 oraz w ust. 2, łącznie z wypłaconymi zasiłkami chorobowymi. Podziału ustalonej kwoty nagród pomiędzy Zarząd a pracowników Biura dokonywało się według udziału tych grup zatrudnionych w ogólnej kwocie wynagrodzeń (§ 4 ust. 5). Nagrody indywidualne w ramach kwot wyliczonych według § 4 ust. 5 miały być ustalane dla pracowników Biura Funduszu przez Zarząd Funduszu, zaś wypłat nagród należało dokonać po przyjęciu przez Radę Nadzorczą Funduszu zweryfikowanego wyniku bilansowego (§ 4 ust. 6 i 7). Wysokość nagród była zróżnicowana i zależała m.in. od stopnia zaangażowania pracownika w pracę, rozmiaru jego absencji, zaś propozycje

przyznania konkretnemu pracownikowi w określonej wysokości nagrody składał kierownik biura zarządowi, nie była określona górna granica. Do 1997 r. postanowienia regulaminu wynagradzania były uzupełniane w drodze opracowanego przez Kierownika Biura i zatwierdzonego przez radę nadzorczą regulaminu przyznawania nagród z zysku. Regulaminem sprecyzowano m.in. wysokość funduszu nagród z zysku bilansowego w danym roku, kategorie pracowników uprawnionych do ich otrzymania, przesłanki decydujące o wysokości nagród indywidualnych oraz kryteria pozbawienia prawa do nich prawa.

Na mocy uchwały Zarządu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w L. z dnia 18 marca 1998 r. nagrody z zysku bilansowego za 1997 rok przyznano pracownikom Biura Funduszu, którzy przepracowali w roku bilansowym okres nie krótszy niż sześciomiesięczny. Wysokość tych nagród określono na 25% wypłaconego w tym okresie wynagrodzenia, z wyłączeniem wynagrodzenia z tytułu godzin nadliczbowych, zasiłków i wynagrodzeń za okres choroby oraz za okres przebywania na płatnych urlopach okolicznościowych i szkoleniowych.

Za rok 1998 Rada Nadzorcza nie zatwierdziła regulaminu podziału nagród, przyjęła jednak odpis z zysku w wysokości 25% wynagrodzeń i w takiej proporcji pracownicy otrzymali nagrodę zysku wypłaconą w dwóch ratach: w listopadzie 1998 r. i kwietniu 1999 r.

W dniu 9 grudnia 1998 r. Rada Nadzorcza Funduszu podjęła uchwałę zmieniającą zasady wynagradzania przekazując Radzie Nadzorczej kompetencje do decydowania o przeznaczeniu kwot niewykorzystanych na wypłatę nagród indywidualnych w ramach utworzonego funduszu nagród z zysku bilansowego.

Uchwałą Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we W. zysk za 1999 r. i 2000 r. został przeznaczony na zwiększenie funduszu statutowego. Powodowi przyznano natomiast nagrodę roczną za rok 1999 w kwocie 4176 zł brutto oraz za rok 2000 w kwocie 100 zł brutto. Nagrody uznaniowe strona pozwana traktowała jako zamiennik nagród z zysku bilansowego i w związku z tym żaden z pracowników Funduszu nie otrzymał za 1999 r. ani za rok 2000 świadczenia o nazwie „nagroda z zysku bilansowego”.

W dniu 19 marca 2000 r z powodu przejścia powoda na rentę strony rozwiązały za porozumieniem stosunek pracy, przy czym do daty rozwiązania umowy o pracę ani poprzedni ani aktualny pracodawca nie wypowiedział powodowi warunków płacy.

W ocenie Sądu Rejonowego świadczenie „nagroda z zysku” przewidziane w „Zasadach wynagradzania pracowników Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w L.” miało charakter uznaniowy i zmiana dokonana w dniu 7 października 1998 r. nie nadała mu charakteru „bezwzględnie obligatoryjnego składnika wynagrodzenia”. Sąd ten uznał, iż nagroda z zysku bilansowego nabiera charakteru roszczeniowego dopiero wtedy, gdy został utworzony fundusz na wypłatę tych nagród. Sąd uznał, że przyczyną niewypłacenia powodowi nagród z zysku bilansowego był fakt zastąpienia nagród z zysku uznaniową nagrodą roczną i wypłatą tego świadczenia na rzecz pracowników, którą to nagrodę otrzymał także powód. Sąd uznał nagrody roczne za ekwiwalent niewypłaconych za 1999 i 2000 r. nagród z zysku. Nagrody roczne miały zastąpić dotychczasowe nagrody z zysku a nie występować obok nich.

Zdaniem Sądu Rejonowego do daty rozwiązania łączącej strony umowy o pracę nie zostało wyłączone uprawnienie rady nadzorczej do przeznaczenia zysku na inne fundusze, z pominięciem funduszu nagród z zysku. O podziale zysku decyduje uchwała rady nadzorczej Funduszu co znajduje odzwierciedlenie w treści rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 29 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Dz.U. z 1999 r. Nr 3, poz. 17).

Powód wniósł apelację od powyższego orzeczenia.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. wyrokiem z dnia 27 lutego 2003 r. oddalił apelację powoda.

Sąd ten, podobnie jak Sąd pierwszej instancji uznał, iż zasady wynagradzania pracowników Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w L. nie określają żadnych przesłanek warunkujących prawo

do nagrody z zysku bilansowego a nagroda ta w odróżnieniu od nagrody (premii) regulaminowej ma wyłącznie uznaniowy charakter. Pracownik do czasu jej przyznania nie może skutecznie dochodzić jej w sporze ze stosunku pracy. Powołując orzecznictwo Sądu Najwyższego Sąd ten wskazał, iż premią regulaminową (bez względu na nazwę) jest świadczenie uzależnione od spełnienia określonych w regulaminie konkretnych przesłanek i niewystąpienia przesłanek negatywnych. Nagroda będąca przedmiotem postępowania ma uznaniowy charakter a zarówno przyznanie jej pracownikowi, jak i określenie wysokości nagrody należało do zakresu swobodnego uznania pracodawcy.

Podzielając rozważania Sądu pierwszej instancji Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że zmiana regulaminu wynagradzania polegająca na zastąpieniu treści „może uczestniczyć” sformułowaniem „uczestniczy także” nie ma wpływu na charakter nagrody i jej uznaniowy charakter. Sąd uznał, iż zmieniony przepis należy interpretować w ten sposób, że pracownik uczestniczy w nagrodach z zysku bilansowego, o ile zostanie on utworzony (zgodnie z art. 88e ust. 1 i 8 pkt 7 i art. 88 g pkt 1 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska) mając na uwadze to, iż utworzenie takiego funduszu ma charakter fakultatywny, pozostawiony decyzji rady nadzorczej. Sąd stwierdził, że nawet fakt utworzenia funduszu nagród z zysku nie rodzi po stronie pracownika roszczenia o nagrodę z funduszu, zaś roszczeniowy jej charakter powstaje dopiero z chwilą ustalenia na podstawie swobodnego uznania pracodawcy indywidualnej nagrody lub, jak to miało miejsce do 1998 r. z chwilą przyjęcia przez radę nadzorczą wojewódzkiego funduszu zasad ustalania indywidualnych nagród z zysku bilansowego na każdy rok, określających przesłanki warunkujące prawo do nagrody indywidualnej.

Sąd drugiej instancji wskazał, że wysokość nagród nie wynika z § 4 ust. 4 zasad wynagradzania, gdyż uzyskana pula środków jakie mogą być przeznaczone na fundusz nagród z zysku, w przypadku utworzenia takiego funduszu, w wysokości 10% odpisu z zysku bilansowego nie więcej niż 25% realizowanych wynagrodzeń z zasiłkami chorobowymi, podlega podziałowi między zarząd i pracowników stosownie do ich udziału w ogólnej kwocie wynagrodzeń (§ 4 ust. 5) i dopiero po takim utworzeniu ogólnej puli środków na nagrody i wstępnym podziale wysokość indywidualnych nagród ustalona jest przez zarząd funduszu dla

,pracowników biura i radę nadzorczą funduszu dla członków zarządu funduszu (§ 4 ust. 6) skutkiem czego o wysokości nagród decyduje zarząd funduszu i rada nadzorcza a nie przesądza jej treść § 4 ust. 4 zasad wynagradzania.

Powód wniósł kasację od powyższego wyroku.

Podniósł w niej zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego tj. postanowień „Zasad wynagradzania pracowników Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w L.” - § 4 ust.1 pkt 6., § 4 ust. 3, 4, 5, 6, 7 i 9 przez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na bezzasadnym przyjęciu, że nie zostały spełnione przesłanki do wypłaty obligatoryjnej nagrody z zysku bilansowego za lata 1999-2000 dla powoda oraz, że Radzie Nadzorczej przysługiwało uprawnienie do przekazania zysku za lata 1999-2000 w całości na fundusz statutowy.

Zdaniem powoda samo słowo „nagroda” nie może przesądzać o jej uznaniowym charakterze, gdyż umieszczona w akcie wewnątrzzakładowym, uzależniona jedynie od zysku, jako bezwzględного i wystarczającego warunku do jej wypłaty jest, zdaniem powoda, szczególnym składnikiem wynagrodzenia. Podnosił także, iż zasady wynagradzania nie uprawniały Rady Nadzorczej Funduszu do przeznaczenia zysku w całości na fundusz statutowy, powołując się w tym zakresie na uchwałę Sądu Najwyższego z 24 czerwca 1998 r. „(II ZP OSNAP 1998/24/705)”. W kasacji powoływał orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące charakteru prawnego nagród z zysku na potwierdzenie tego, iż są one traktowane jako wynagrodzenie za pracę (III PZP 41/84, III PZP 33/85).

Skarżonemu orzeczeniu powód zarzucał także naruszenie art. 9 §1 KP art. 42 § 1-3 KP w zw. z art. 77² KP i art. 241¹³ KP w zw. z art. 23¹ KP przez pozbawienie powoda prawa do nagrody z zysku bilansowego, bez wypowiedzenia powodowi warunków pracy i płacy.

Uznając za bezsporne przejęcie powoda w trybie art. 23¹ KP powód podnosił w kasacji, iż do czasu wypowiedzenia warunków pracy i płacy pracodawcę wiążą dotychczasowe warunki umów o pracę i powołując się na orzeczenie Sądu Najwyższego wskazywał, iż prawo do nagrody z zakładowego funduszu nagród -

jako istotny element treści stosunku pracy - „przechodzi na nowego pracodawcę” (uchwała z dnia 24 października 1997 r. III ZP 35/97)

Skarżący podnosił w związku z tym, że skoro prawo do nagrody z zysku bilansowego stało się treścią umowy o pracę, to zmiana w tym zakresie jako zmiana składnika wynagrodzenia powinna podlegać rygorom z art. 42 KP a zatem powinny zostać wypowiedziane powodowi warunki pracy i płacy, gdyż zgodnie z art. 77² § 5 KP w zw. z art. 241¹³ KP w zw. z art. 23¹ KP przy zmianach zasad wynagradzania stosuje się korzystniejsze dla pracownika uregulowania, zaś postanowienia mniej korzystne wprowadza się do treści stosunku pracy w drodze wypowiedzenia warunków pracy i płacy.

Kasacja zawiera wniosek o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym w kwocie 1.500 zł.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Kasacja ma usprawiedliwione podstawy:

Nie zasługuje na aprobatę wykładnia regulaminu wynagradzania („Zasad wynagradzania pracowników Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w L.”) dokonana w zaskarżonym wyroku. Sąd Okręgowy nadmierną wagę przywiązał do nazwy świadczenia a zbyt małą do dokonanej 7 października 1998 r. zmiany „Zasad”. Nazwa świadczenia pracowniczego – „nagroda” nie przesądza o jego uznaniowym charakterze. Charakter świadczenia wynika z jego cech i przesłanek jego nabycia. Sporna „nagroda z zysku”, według postanowień regulaminu wynagradzania, stanowiącego źródło prawa pracy, była świadczeniem należnym pracownikowi po spełnieniu tylko jednej przesłanki: wypracowaniu zysku. Taki sens ma dokonana zmiana w treści przepisu oznaczonego jako § 4 ust. 3. Zmiana ta była istotna, dotychczas pracownik mógł uczestniczyć w nagrodach z zysku bilansowego, a po jej wprowadzeniu zagwarantowano każdemu pracownikowi „uczestnictwo”, czyli prawo do nagrody z zysku. Ta gwarancja ustanowiona w regulaminie wynagradzania oznaczała też

nałożenie na pracodawcę obowiązku utworzenia funduszu nagród z zysku w razie wypracowania zysku. W regulaminie określona została też wysokość (wielkość) odpisu na ten fundusz: miał on wynosić 10% zysku bilansowego, nie więcej jednak niż 25% zrealizowanych wynagrodzeń w roku bilansowym, odnoszonych do składników wymienionych w ust. 1 pkt 1-3 oraz w ust. 2 § 4 łącznie z wypłaconymi zasiłkami chorobowymi. Pozostałe działania pracodawcy (jego Rady i Zarządu), zmierzające do podziału funduszu między zarząd i pracowników Biura oraz między poszczególnych pracowników, dotyczyły jedynie określenia wysokości nagrody, a nie prawa do jej otrzymania. Te okoliczności prowadzą do wniosku, że sporne świadczenie ze stosunku pracy było w istocie rzeczą nie nagrodą lecz rodzajem premii, dodatkowym składnikiem wynagrodzenia za pracę, do którego roszczenie powstawało w razie wypracowania zysku, płatnego zasadniczo (wymagalnego) w okresach rocznych.

Skoro nagroda z zysku była w istocie składnikiem wynagrodzenia, stanowiła „warunek płacy” w rozumieniu art. 42 k.p. Po dokonanej w 1998 r. zmianie regulaminu wynagradzania prawo do tej nagrody stało się elementem treści stosunku pracy każdego pracownika Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w L. Treść ta nie uległa zmianie po przekształceniu podmiotowym po stronie pracodawcy, które nastąpiło 1 stycznia 1999 r. Nowy pracodawca (strona pozwana) był związany – z mocy art. 23¹ tymi postanowieniami regulaminu wynagradzania, które odnosiły się do omawianej nagrody. Od związania mógł się uwolnić tylko przy zastosowaniu wypowiedzenia zmieniającego (art. 42 k.p.), czego jednak nie uczynił w stosunku do powoda.

Roszczenie powoda jest zatem usprawiedliwione co do zasady. Dla ustalenia jego wysokości może być konieczne sięgnięcie do reguł z art. 322 k.p.c, a także rozważenie charakteru nagrody rocznej wypłaconej powodowi za 1999 i 2000 rok.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym tę sprawę podziela, analogicznie do przedstawionego wyżej, stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 25 lipca 2003 r. I PK 301/02 (dotychczas niepublikowanym)

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, na mocy art. 393¹³ § 1 k.p.c.

